

Sygn. akt: III AUa 1748/13

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 26 czerwca 2014 r.

Sąd Apelacyjny w Łodzi, III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący: SSA Iwona Szybka

Sędziowie: SSA Jolanta Wolska

SSA Maria Padarewska - Hajn (spr.)

Protokolant: st.sekr.sądowy Joanna Sztuka

po rozpoznaniu w dniu 26 czerwca 2014 r. w Łodzi

sprawy **H. N.**

przeciwko **Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w T.**

o podjęcie wypłaty emerytury,

na skutek apelacji organu rentowego

od wyroku Sądu Okręgowego w Piotrkowie Trybunalskim

z dnia 31 lipca 2013 r., sygn. akt: V U 709/13,

1. **oddala apelację;**

2. **zasądza od Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w T. na rzecz H. N. kwotę 120 (sto dwadzieścia) złotych tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego za drugą instancję.**

Sygn. akt III AUa 1748/13

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 20 marca 2013 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w T. M.. odmówił uchylenia decyzji z dnia 4 października 2011 r. części, w jakiej decyzja ta zawiesza wnioskodawczyni H. N. prawo do emerytury za okres od dnia 1 października 2011 r. do dnia 21 listopada 2012 r.

W dniu 22 kwietnia 2013 r. pełnomocnik wnioskodawczym H. N. wniósł odwołanie od tej decyzji, w którym wniósł o wypłatę zaległej emerytury za okres od dnia 1 października 2011 roku do dnia 21 listopada 2012 roku wraz z ustawowymi odsetkami.

W odpowiedzi na odwołanie Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w T. M.. wniósł o jego oddalenie.

Zaskarżonym wyrokiem z dnia 31 lipca 2013 r. Sąd Okręgowy w Piotrkowie Trybunalskim w punkcie pierwszym zmienił zaskarżoną decyzję ZUS z dnia 20 marca 2013r. w ten sposób, że podjął wypłatę emerytury H. N. za okres od 1 października 2011r. do 21 listopada 2012r., w punkcie drugim przekazał wniosek ubezpieczonej o wypłatę odsetek

od zaległych świadczeń emerytalnych organowi rentowemu do rozpoznania, w punkcie trzecim zasądził od organu rentowego na rzecz wnioskodawczynie kwotę 60 zł tytułem zwrotu kosztów procesu.

Sąd Okręgowy ustalił, że decyzją z dnia 9 września 2010 roku Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w T. M., przyznał H. N. prawo do emerytury od dnia 1 sierpnia 2010 r.

Decyzją z dnia 4 października 2011 roku Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w T. M. wstrzymał wnioskodawczynie H. N. wypłatę emerytury od dnia 1 października 2011 roku z powodu kontynuowania zatrudnienia bez uprzedniego rozwiązania stosunku pracy z pracodawcą, na rzecz którego wykonywała je bezpośrednio przed dniem nabycia prawa do emerytury.

W dniu 21 grudnia 2012 roku H. N. wniosła o wznowienie wypłaty emerytury wraz z należnymi odsetkami.

Decyzją z dnia 17 stycznia 2013r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w T. M. na podstawie art. 61§ 1 i 4 k.p.a. w zw. z art. 124 ustawy o emeryturach i rentach z FUS wznowił postępowanie w sprawie zawieszony emerytury i w wyniku wznowienia uchylił decyzję z dnia 4 października 2011 r. w części dotyczącej zawieszenia wypłaty emerytury od dnia 22 listopada 2012r.

Wnioskodawczynie cały czas kontynuuje zatrudnienie z pracodawcą, u którego pracowała przed przejściem na emeryturę.

W tak ustalonym stanie faktycznym Sąd Okręgowy uznał odwołanie za uzasadnione. Sąd Okręgowy zauważył, że wypłatę emerytury ubezpieczonej zawieszono w związku z kontynuowaniem zatrudnienia u dotychczasowego pracodawcy w oparciu o art. 28 ustawy z dnia 16 grudnia 2010r. o zmianie ustawy o finansach publicznych oraz niektórych innych ustaw oraz art. 103a ustawy o emeryturach i rentach z FUS. który to przepis uznany został za niekonstytucyjny w odniesieniu do pewnej grupy osób. Powołując się na wyrok Trybunału Konstytucyjnego z 13 listopada 2012 r. sygn. K 2/12 Sąd wskazał, że obowiązek rozwiązania stosunku pracy z dotychczasowym pracodawcą, jako warunek realizacji nabytego prawa do emerytury, nie ma zastosowania do osób, które nabyły to prawo w okresie od 8 stycznia 2009r. do 31 grudnia 2010r. W stosunku do tych osób przepis art. 28 cyt. ustawy o zmianie ustawy o finansach publicznych w zakresie w jakim przewiduje stosowanie art. 103a ustawy emeryturach i rentach z FUS utracił moc z chwilą ogłoszenia sentencji wyroku w Dzienniku Ustaw, czyli z dniem 22 listopada 2012r. Sąd Okręgowy nie podzielił stanowiska organu rentowego, że orzeczenie Trybunału Konstytucyjnego ma charakter *ex nunc*, czyli stosuje się je od momentu jego ogłoszenia na przyszłość, lecz uznał, że ma ono charakter retroaktywny, *ex tunc*. Tym samym Sąd Okręgowy uznał, że organ rentowy winien jest wznowić wypłatę emerytury począwszy od dnia 1 października 2011r., czyli od momentu kiedy na podstawie niekonstytucyjnych przepisów wstrzymał jej wypłatę.

Odnosząc się do żądania odsetek Sąd Okręgowy wniosek o ustalenie prawa do odsetek przekazał do rozpoznania organowi rentowemu w trybie art. 477¹⁰ § 2 k.p.c., stwierdzając, że jest to nowe żądanie, dotychczas nierozpoznane przez organ rentowy i wykraczające poza przedmiot rozpoznania niniejszej sprawy, który wyznacza treść decyzji organu rentowego, od której wniesiono odwołanie.

Powyższe orzeczenie zaskarżył w całości apelacją organ rentowy zarzucając :

- naruszenie prawa, a w szczególności art. 190 ust. 3 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej oraz art. 412 § 2 kpc poprzez błędne przyznanie wnioskodawczynie prawa do wyrównania emerytury od dnia 1 października 2011 roku do dnia 21 listopada 2012 roku.

Wskazując na powyższy zarzut organ rentowy wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku oraz oddalenie odwołania.

Motywuując podniesione zarzuty, apelant argumentował, że orzeczenie Trybunału Konstytucyjnego stwierdzające niezgodność określonego przepisu z Konstytucją wywiera skutki prawne od dnia ogłoszenia w sposób określony w przepisie art. 190 ust. 2 Konstytucji czyli na przyszłości (*ex nunc*). Wobec powyższego o prawie do wypłaty w związku

z treścią wskazanego wyroku, można mówić jedynie poczynając od 22 listopada 2012 roku czyli od daty opublikowania wyroku w Dzienniku Ustaw.

W odpowiedzi na apelację wnioskodawczyni wniosła o jej oddalenie i zasądzenie kosztów postępowania za drugą instancję w tym kosztów zastępstwa procesowego.

Sąd Apelacyjny zważył,co następuje:

Apelacja jest bezzasadna i podlega oddaleniu albowiem Sąd Okręgowy wydał trafne rozstrzygnięcie.

Bezpodstawny jest zarzut naruszenie prawa, a w szczególności art. 190 ust. 3 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej oraz art. 412 § 2 k.p.c.

W pierwszej kolejności wyjaśnienia wymaga, czy istnieją przesłanki do wypłaty wstrzymanego świadczenia emerytalnego wnioskodawczyni od dnia 1 października 2011r., czy też możliwość taka istnieje dopiero od dnia ogłoszenia wyroku Trybunału Konstytucyjnego, tj. 22 listopada 2012r. Spór dotyczy zatem skutków derogacyjnych niekonstytucyjnego przepisu, w szczególności czy przepis niekonstytucyjny traci moc *ex tunc* (od początku jego wejścia w życie), czy też *ex nunc* (od momentu stwierdzenia jego niekonstytucyjności). W wyroku Trybunału Konstytucyjnego wydanego w sprawie K 2/12 utrata mocy obowiązującej niekonstytucyjnego przepisu nie została odroczone w czasie, natomiast rozważenia wymaga, czy w takim razie automatycznie nastąpiła utrata mocy obowiązującej przepisu ze skutkiem od początku jego wejścia w życie. Orzecznictwo Sądu Najwyższego formułuje stanowisko zmierzające w kierunku niestosowania przepisu niekonstytucyjnego do stanów faktycznych, w których formalnie nie dokonano jeszcze derogacji. W postanowieniu z dnia 7 grudnia 2000 r. w sprawie sygn. III ZP 27/00, OSNP 2001/10/331, Sąd Najwyższy orzekł, że akt normatywny uznany przez Trybunał Konstytucyjny za niezgodny z Konstytucją, ratyfikowaną umową międzynarodową lub ustawą nie powinien być stosowany przez sąd w odniesieniu do stanów faktycznych sprzed ogłoszenia orzeczenia Trybunału. Podobny pogląd wyraził Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 5 września 2001r., II UKN 542/00, OSNP 2003/11/276, stwierdzając że sąd drugiej instancji, który rozstrzyga sprawę po stwierdzeniu niezgodności przepisu ustawy z Konstytucją, nie może pominąć stanowiska Trybunału Konstytucyjnego i oddalić apelacji od wyroku, który został wydany przez sąd pierwszej instancji na podstawie przepisu niezgodnego z Konstytucją. W kolejnym wyroku z dnia 12 czerwca 2002 r., II UKN 281/01, Sąd Najwyższy zaprezentował stanowisko, że nie jest usprawiedliwioną podstawą kasacji zarzut zaniechania zastosowania obowiązującego w dacie wyrokowania przepisu ustawy, który następnie został uznany przez Trybunał Konstytucyjny za niezgodny z Konstytucją. Orzecznictwo Sądu Najwyższego co do tego, że przy rozpoznawaniu środka odwoławczego sądy nie powinny stosować przepisu prawa, który został uznany przez Trybunał Konstytucyjny za niezgodny z Konstytucją, jest jednolite. Zaprezentowana linia orzecznictwa Sądu Najwyższego jest stabilna i prowadzi do wniosku, że utrata mocy obowiązującej przepisu z powodu jego niezgodności z Konstytucją co do zasady oznacza, że przepis ten nie może być stosowany poczynając od daty jego uchwalenia. Wyrok Trybunału ma generalnie skutki retroaktywne, a przez to zachodzi konieczność ponownego rozpoznania sprawy z pominięciem już niekonstytucyjnego przepisu (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 21 listopada 2008 r., V CO 43/08, LEX nr 564856, wyrok z dnia 21 listopada 2006 r., II PK 42/06, LEX nr 950622; wyrok SN z dnia 10 listopada 1999 r., I CKN 204/98, OSNC 2000, Nr 5, poz. 94; wyrok z dnia 16 grudnia 1999 r., II CKN 632/98, nie publ.). Przyjęcie rozumowania odmiennego sprowadzałoby się do konieczności formułowania podstawy prawnej wyroku na podstawie niezgodnego z Konstytucją przepisu ustawy wprowadzającej w życie obowiązek wstrzymania emerytury w stosunku do osoby, która nie rozwiązała stosunku pracy. Niekonstytucyjność przepisu ustawowego z istoty rzeczy jest stwierdzana po okresie jego obowiązywania, w sytuacji w której regulacja wywarła negatywny skutek w sferze praw jednostki. Reasumując, stwierdzenie przez Trybunał Konstytucyjny niezgodności z Konstytucją art. 28 ustawy z dnia 16 grudnia 2010 r. o zmianie ustawy o finansach publicznych oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. Nr 257, poz. 1726) w związku z art. 103a ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych prowadzi do derogacji uznanych za niezgodne z Konstytucją przepisów ze skutkiem *ex tunc*. Powyższe więc oznacza, że z chwilą opublikowania wyroku Trybunału Konstytucyjnego w Dzienniku Ustaw przepisy te utraciły zdolność do wymuszania określonego zachowania zarówno przez ich adresatów, jak również przez organy stosujące prawo, dając jednocześnie przewidziane wprost w

art. 190 ust. 4 ustawy konstytucyjne uprawnienie do wznowienia postępowania zakończonego orzeczeniem wydanym na podstawie tych niekonstytucyjnych przepisów. Gdyby więc podzielić stanowisko organu rentowego o tym, że aż do momentu ogłoszenia orzeczenia Trybunału, akt uznany za niekonstytucyjny ma pełną moc obowiązującą i powinien być bez żadnych zastrzeżeń stosowany przez sądy do stanów faktycznych powstałych przed ogłoszeniem tego orzeczenia, to w istocie przekreśliłoby to sens instytucji wznowienia postępowania, którego celem jest przecież restytucyjne wydanie orzeczenia zgodnego z prawem, w zgodzie z wartościami i zasadami konstytucyjnym. O tak rozumianych skutkach orzeczeń Trybunału Konstytucyjnego stanowią między innymi wyroki samego Trybunału z dnia 2 marca 2004 r. SK 53/03, OTK 2004/3/16, czy 9 czerwca 2003r. SK 5/03 OTK 2003/6A/50. Wyrok Trybunału Konstytucyjnego stanowi podstawę wznowienia postępowania cywilnego (art. 401.1 kpc) i administracyjnego (art. 145a kpa). Nie ma więc podstaw do odmowy jego stosowania do spraw wcześniej rozpoczętych. Potwierdza to ostatnie orzecznictwo Sądu Najwyższego rozstrzygające, że skutkiem uznania za niekonstytucyjne wymienionych przepisów w określonym zakresie, jest obowiązek zapewnienia przez wszystkie sądy, które orzekły na podstawie niekonstytucyjnych przepisów prawa, stanu zgodnego z Konstytucją w zakresie wiążąco rozstrzygniętym wyrokiem Trybunału Konstytucyjnego. Skoro uznane za niezgodne z Konstytucją przepisy prawa naruszały ustawę zasadniczą już od dnia ich wejścia (ex tunc), przeto nie mogą być legalną podstawą orzekania przez sądy powszechne. (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 9 października 2013r., I UK 176/13, niepubl. i powołane w nim orzecznictwo). Przenosząc powyższe rozważania na grunt przedmiotowej sprawy, stwierdzić należy, że roszczenie wnioskodawczyni podjęcia wypłaty emerytury z dniem 1 października 2011r. jest w pełni zasadne jako, że niekonstytucyjnym okazał się warunek rozwiązania stosunku pracy do kontynuowania wypłaty emerytury odwołującego. Z niekwestionowanych bowiem przez apelującego ustaleń faktycznych dokonanych przez sąd I instancji wynika, że ubezpieczona nabyła prawo do emerytury od dnia 1 sierpnia 2010 roku, co oznacza, że wnioskodawczyni mieści się w kręgu osób, których dotyczy wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 13 listopada 2012r.

Na marginesie jedynie wskazać należy, że podniesiony w apelacji zarzut naruszenia 412 § 2 k.p.c. poza tym, że nie został w jakikolwiek sposób uzasadniony, to oceniony musi być jako zupełnie bezpodstawny. Z akt sprawy wynika, że Sąd Okręgowy nie mógł naruszyć art. 412 § 2 k.p.c., bowiem artykułu tego nie stosował, bo nie miał on zastosowania w sprawie. Zgodnie z treścią art. 412 § 2 k.p.c. po ponownym rozpoznaniu sprawy sąd stosownie do okoliczności bądź oddala skargę o wznowienie, bądź uwzględniając ją zmienia zaskarżone orzeczenie albo je uchyla i w razie potrzeby pozew odrzuca lub postępowanie umarza. Sąd Okręgowy nie rozpoznawał skargi o wznowienie postępowania sądowego. Wyjaśnić należy skarżącemu, że wznowieniu podlegało postępowanie administracyjne na podstawie art. 145a k.p.a., a nie postępowanie sądowe na podstawie art. 399 i nast. k.p.c.

Biorąc powyższe pod uwagę Sąd Apelacyjny na podstawie art. 385 kpc oddalił apelację jako całkowicie bezzasadną.

O kosztach zastępstwa procesowego za drugą instancję Sąd Apelacyjny orzekł w oparciu o przepis art. 98 § 1 i 3 k.p.c. oraz § 13 ust. 1 pkt. 2 w z. z § 12 ust. 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu z dnia 28 września 2002 r. (t. j. Dz.U. z 2013 r., poz. 461).